

PROČ SLAVÍME VELIKONOCE POKAŽDÉ JINDY?

V roce 325 se biskupové tehdejšího křesťanského světa sešli v Niceji, aby stanovili jasný postoj k otázkám týkajících se samotných základů křesťanství, tedy kým je Kristus a co to znamená pro nás. Vystala ovšem i další témata. Jedním z nich byla otázka data slavení Velikonoc. To je v současnosti pohyblivé. Čemu a komu za to vdčíme?

Začněme od kořene velikonočních oslav. To se musíme vrátit více než třicet století do minulosti. Úplně u základů stojí jedna z nejdůležitějších událostí Starého zákona: vysvobození Izraelitů z Egypta, takřčený Exodus. Židé tento svátek dosud slaví jako snad největší oslavu během roku. Nazývají ho Pesach neboli „Přejítí“. Můžeme tomu rozumět jako přechod Rudým mořem - přechod z ciziny do vlasti, z otroctví ke svobodě, ze smrti k životu, z temnoty ke světlu. Anebo se můžeme držet svátečních textů, které Židé užívají při velikonoční oslavě: „Hospodin přešel (hebrejsky *pásach*) domy Izraelitů v Egyptě, když umírali prvorození Egyptáné.“

Židé používají tzv. lunární kalendář, který se řídí měsíčními fázemi, kdy kalendářní měsíc začíná novoluním, uprostřed měsíce je tedy úplňk. Pesach neboli velikonoční svátky se slaví od 14. dne měsíce Nisanu, který je prvním jarním měsícem. V našem kalendáři se s ním potkávají měsíce březen a duben. Už židovské velikonoce jsou tedy podle našeho kalendáře pohyblivé.

Musíme ovšem říci - jak kde. Odnepaměti slavili někteří křesťané Velikonoce podle židovského kalendáře, tedy vždy 14. nisanu. Týkalo se to především komunit v Malé Asii, v místech spjatých s působením apoštola Jana. Proto se těmto místním církvím říká „janovské církve“. Některé z nich jsou jmenovány v prvních kapitolách knihy Zjevení. 14. nisan může připadnout na kterýkoliv den v týdnu, a z toho mohou být potíže.

Nejstarším svátečním dnem pro nás křesťany je neděle, zvaná také „Den Páně“. Tak se jí ostatně říká v některých jazycích doposud - např. italsky nebo španělsky. Doklady o jejím slavení najdeme už v Písmu svatém: např. apoštol Pavel vybízí korintské křesťany (1 Kor 16,2) k pravidelným sbírkám na chudé vždy prvního dne po sobotě (s trochou nadsázky můžeme říci, že jedna z nejstarších doložených částí bohoslužby je sbírka). Existují také mnohé mimobiblické doklady z nejstarších dob o nedělních shromážděních křesťanů.

Křesťané slavili a slaví neděli coby den Kristova zmrtvýchvstání. Neděle - to jsou „týdenní Velikonoce“. Neděle je prvním dnem křesťanského týdne a základním stavebním kamenem liturgického roku. Je proto pochopitelná snaha prvních křesťanů konat výroční oslavu Kristova zmrtvýchvstání - tedy Velikonoce - v neděli. Tak tomu bylo například v Římě i na jiných místech křesťanského Západu.

Spory o termín Velikonoc na sebe nenechaly dlouho čekat. Už roku 154 se vypravil do Říma sv. Polykarp, biskup z maloasijské Smyrny, aby s papežem Anicetem (rovněž ho ctíme jako světce) hledal řešení této otázky. Oba biskupové se odvolávali na nejstarší tradici z apoštolských dob - římský biskup Anicet na Petra a Pavla, smyrenský biskup Polykarp na Jana a Filipa. Zajímavý je výsledek: dohodli se, že se nedohodnou. Ale rozešli se jako přátelé, kteří společným slavením eucharistie doložili svou jednotu.

O půlstoletí později už bylo jednání tužší. Papež Viktor pohrozil maloasijským křesťanům přerušením církevního společenství, nesjednotí-li se s většinou církve ve slavení Velikonoc. Proti tomu se stavěl efezský biskup Polykratés, který se odvolával na nejstarší tradici i na smírné jednání Aniceta s Polykarpem. O smír usiloval i lyonský biskup Irenej, pozdější mučedník a velký obhájce římské apoštolské tradice, který papeže prosil o mírnější přístup.

Konečné rozhodnutí přinesl až zmiňovaný Nicejský koncil. Ten se přiklonil k římskému řešení a definitivně rozhodl, že Velikonoce - tedy oslava Ježíšova zmrtvýchvstání - se mají slavit v neděli. A bude to vždy neděle po prvním jarním úplňku. Příslušné výpočty zajišťoval biskup-patriarcha v egyptské Alexandrii, který o výsledném datu informoval římského biskupa - papeže - a ten pak zbytek křesťanského světa.

Kéž pro nás neděle není jen „dnem povinnosti“, ale především dnem radostného setkání se Vzkříšeným Pánem - tak jako pro křesťany prvních staletí...

